

ESSENCE

Psykologens arbete

Eva Billstedt
Docent, leg psykolog
BNK, Gillbergcenterum

Neuropsykologisk utredning hos skolbarn/ungdomar

- Bedömning, inte bara diagnos utan även funktionsbeskrivning
- I bedömningsunderlaget ingår förutom testresultat också beteendeobservation, anamnes, information från tidigare utredningar, journalanteckningar, skattningsinstrument
- Kartläggning av psykiskt mående
- Värdering av andra faktorer som kan påverka resultatet (motivation, trötthet, depression, tvåspråkighet, medicinpåverkan etc)
- Tänk på att testtillfället kan vara ett optimalt tillfälle (resultat, samspel)
- Viktigt med barnets upplevelse av sitt fungerande

Intervju med barnet/den unge om hon/han uppfattar vara ett problem

Försök att få barnets egna ord om:

varför hon/han utreds

vad hon/han har svårt för

vad hon/han har lätt för

vad hon/han är motiverad för (vad är kul att göra)

vad hon/han undviker (vad är tråkigt att göra)

Neuropsykologiska funktioner som psykologen bedömer

Begåvning

Utgör grunden för den neuropsykologiska bedömningen, övriga resultat relateras till begåvningen

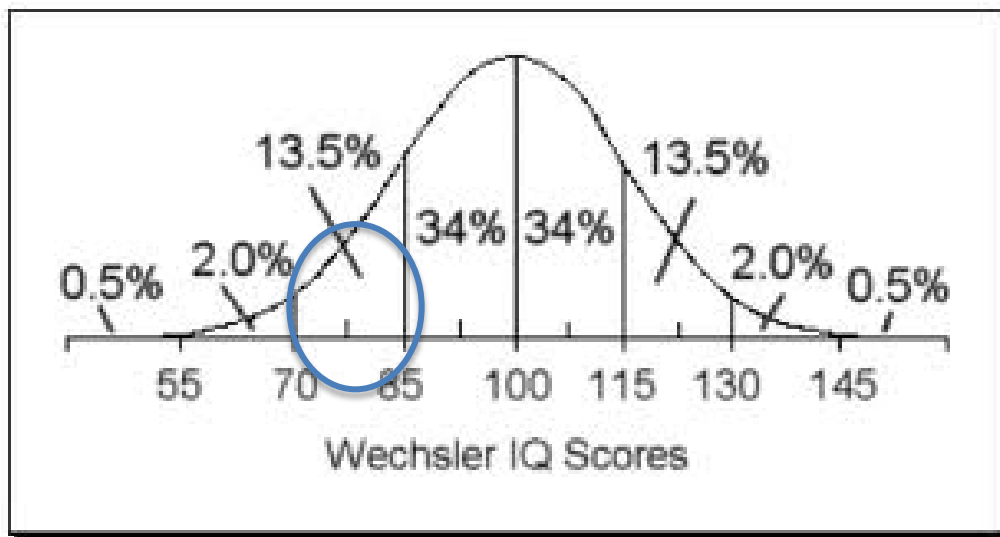
- WPPSI-III (2:6 år – 7:3 år) svenska normer
- WISC-IV (6-16 år) svenska normer
- WAIS-IV (16 – 90 år) skandinaviska normer

Inte bara ett globalt mått på begåvning utan belyser också viktiga funktioner (verbal funktion, perceptuell funktion, arbetsminne, snabbhet)

För barn med bristande kunskap i svenska kan bedömningen kompletteras med Ravens matriser alt Leiter men obs normerna för "snälla". Snarare Leiter-R logisk förmåga än Leiter-R IK screening

För individer i "ändan" av ett intervall kan ett ickeålders adekvat test vara ett bättre alternativ

Svag begåvning – en ofta bortglömd grupp

IK 71-85

Ökad risk för annan psykiatrisk samsjuklighet (*Emerson et al, 2010*)

Vanliga svårigheter

- ta emot & bearbeta information (inlärning)
- bygga upp egen kunskap
- använda den kunskap man har
- planera, kontrollera & värdera sitt eget agerande

och det saknas studier om IKs betydelse för personer med ESSENCE

Instrument för:

Adaptiv funktion : ABAS-II, VABS-II

Visuomotorisk förmåga: VMI, NEPSY-II

Språklig impressiv förmåga: TROG, NEPSY-II

Minne: Reys figur, NEPSY-II, Wechsler Memory Scale – 3rd Edition (WMS-III)

Exekutiva funktioner: NEPSY-II, D-KEFS

Uppmärksamhet: CPT

Självupplevda symtom/psykiskt mående: Becks ungdomsskalor, Jag tycker jag är, Browns ADD skalor, Behavior Rating Inventory of Executive Function (BRIEF)

Vid autismmisstanke

NEPSY-II (Mentalisering, Affektigenkänning)

ADOS – observations- och samspelsinstrument

DISCO, ADI - strukturerade intervjuinstrument

Exekutiv funktion (EF)

- EF är ett samlingsbegrepp för flera olika kognitiva processer
- Primärt säte i frontalloberna
- Ingen konsensus om EF definition
- Beskriver kognitiva processer som möjliggör flexibelt tänkande, målinriktat beteende och planering (Castellanos et al, 2006).

“ Executive dysfunction might actually turn out to be more troublesome than the core symptoms of ADHD. In some individuals with ADHD there may be severely impairing clinical EF deficits, and yet no demonstrable EF “objective” impairment at highly structured EF neuropsychological testing. “Real-life” testing may be needed in such cases in order to get to the root of the problem

Barkley et al 2010

EF

- Planera i flera led
- Plan – följa den
- Meningen att uppnå mål
- Diskutera tyst med sig själv
- Tänka tillbaka
- Skifta mellan olika mål
- Föreställa sig icke upplevt
- Komma igång
- Hejda impulser
- Reglera aktivitetsnivå

EF

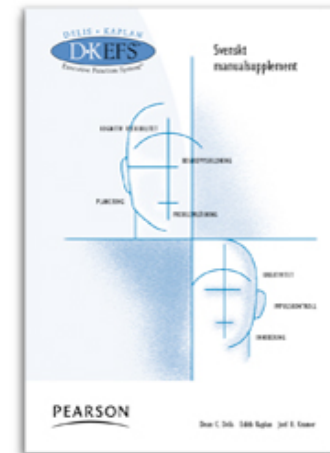
- EF test – bristande ekologisk validitet, speglar inte vardagliga EF-problem
 - EF test visar skillnader och diskriminerar mellan ADHD och icke-kliniska grupper (Antshel et al 2010; Berlin et al 2004)
 - Svårare att diskriminera mellan ADHD och andra kliniska grupper (Pineda et al , 2007, Homack & Riccio, 2004)
 - Inhämta information från föräldrar/barnet-ungdomen/ andra i omgivningen
 - Bristande EF vid ADHD - planeringssvårigheter, arbetsminne och inhibering (Seidman 2006; Pennington & Ozonoff, 1996).
 - Bristande EF vid Autism - kognitiv inflexibilitet och begränsad processhastighet (Hill, 2004)
-
- **De tester vi har idag fångar inte alltid bristande exekutiv funktion**

D-KEFS (Delis Kaplan Executive Function System)

Flera väletablerade EF test som Trail Making (1944), Color-Word Interference test (STROOP, 1935)

Wodka et al visade att D-KEFS diskriminerar mellan barn med ADHD och icke-klinisk grupp i fråga om primära utfallsmått dock inte i fråga om processmått (sekundära mått) (2006; 2008)

För snälla normer?

Datoriserade uppmrksamhetstest - Continuous Performance Tests (CPT)

- Ett datortest d where patienten ombeds trycka p en knapp (eller inte trycka) d where ett stimuli framtrder p skrmen
- Testet hller p ca 15-20 minuter
- Designat fr att vara enahanda och tråkigt.
- Beräknar fbiseenden, impulsiva tryckningar, variationer i tryckningar, reaktionstid. Finns också ett (Qb) som beräknar motorisk aktivitet.
- Normer baserade p ålder och kön
- Ex: Connors' CPT, TOVA, QbTest, IVA+Plus

Validitet för CPT som diagnostiska instrument

I CPT validitetsstudier har “friska” icke-kliniska kontrollgrupper inkluderats.

CPT har oftast en god förmåga att diskriminera mellan ADHD och friska kontrollgrupper

I de fall då kliniska grupper inkluderats så är CPT testens diskriminerande förmåga oftast inte tillräckligt god

(Nichols & Waschbusch 2004; Solanto et al 2004).

Skattningsskalor ADHD och autism (SBU 2012)

PPV och NPV beräknat på en prevalens på 25 %

Instrument	Grupp	PPV	NPV
ADHD			
Brown ADD (1 studie)	13-16år	0,61	0,89
Brown ADD (1 studie)	13-16 år	0,64	0,93
Autistiskt syndrom			
Autism Diagnostic Interview-Revised (ADI-R)	1,5–22 år	0,44	0,90
Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS)	1,5–22 år	0,54	0,95

PPV är sannolikheten att patienten **har** sjukdomen när testresultatet är positivt

NPV är sannolikheten för att patienten **inte har** sjukdomen när testresultatet är negativt

ADHD - För få studier för att beräkna skalornas träffsäkerhet

Autism - ADI-R, ADOS (och SCQ) tillräckligt många studier för att kunna utvärdera
Samtliga test låga PPV-nivåer dvs dålig förmåga att identifiera autistiskt syndrom
Relativt höga NPV nivåer dvs fungerar förhållandevis väl för att utesluta autistiskt syndrom

Hur förmedla diagnos till barnet/ungdomen

- Samtala med föräldrar innan om vad ni ska tala om
- Låt gärna föräldrar vara med men placera dem ”i hörnet” under samtalet med barnet
- Prata med barnet om de svårigheter som barnet igenkänner
- Beskrivningen av dessa svårigheter kallar vi inom sjukvården för diagnos
- Understryk att diagnos handlar om specifika svårigheter men säger inget om barnet för övrigt
- Samtala med barnet och föräldrar om vilka som kan behöva veta om diagnosen

Behandling & intervention

- Behandlingsprogram
- Psykoterapi (KBT)
- Samtal
- Förmedla kunskap och förståelse till nätverk, skola etc